

Samtykkekompetanse

Se for deg denne situasjonen: Ny pasient hentes inn fra venterommet, en dame på 87 år, i følge med sin datter. Pasienten er en smilende, slank dame som raskt finner plass i behandlingsstolen.

Datteren forklarer at moren har mistet flere stykker av tennene sine, og har fått så utstående tenner. Hun har mistet smilet sitt, og er blitt svært alvorlig på alle bilder som tas. Hun har vel egentlig ikke tannverk, noe moren bekrefter.

Moren bor hjemme og hører ikke til under hjemmesykepleien.

Hun har ikke vært hos tannlege på et par år. Den forrige tannlegen har sluttet, og de oppsøker deg fordi de har hørt at du er en flink tannlege.

Datteren har diskutert morens tenner med sin søster, og de vil at moren skal få ordnet tennene sine, koste hva det koste vil.

Undersøkelsen viser karies og noe periodontitt, men alle tennene kan bevares. Hun bruker en del medisiner og er tydelig klinisk munntørr. Bare en tann er mobil pga. periodontitt. De andre er faste med bare litt beintap, og kan bli litt krevende å fjerne.

Pasienten sier at hun gruer seg for tannbehandling, blir fort sliten. Hun synes tennene er greie nok, men kanskje ikke så pene lenger.

Du informerer om undersøkelsen, legger en fylling som haster, og det avtales ny time.

Neste gang er den andre datteren med. Nå har de diskutert dette med andre, og tenker at siden moren har så høy alder, vil hun etter all sannsynlighet havne på sykehjem, og da er det best med gebiss.

De har bestemt seg for det.

Moren nikker bekræftende til det, men sier etter en stund at hun ikke har vondt i tennene.

Hva tenker man i en slik situasjon?

Hva blir best for den gamle damen?

Hvor mye betyr det for henne at hun får et pent smil?

Hvor finner vi hjelp til å underbygge den avgjørelsen om behandling som må tas?

Pasientrettighetsloven (Lov om pasient- og brukerrettigheter) kapittel 1, 3 og 4 tar opp lovens formål, rett til medvirkning og informasjon (også til pårørende) og samtykke til helsehjelp. Kapittel 4A tar opp helsehjelp til pasi-

enter uten samtykkekompetanse, men i dette tilfellet er det neppe aktuelt.

Pasienten virker å være orientert og følger med, men blir «overstyrt» av døtrene. Loven finnes tilgjengelig på <http://www.lovdato.no>.

NTFs etiske regler har også bestemmelser som er av interesse i et tilfelle som dette.

§ 1 om pasientens helse: En tannleges oppgave er innenfor sitt fagområde å ivareta sine pasienters helse. Hensynet til pasienten må være overordnet andre hensyn.

§ 8 om pasientbehandling: En pasient har krav på tannlegens råd og veiledning. Tannlegen skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra tannlegens kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig. Overflødig eller unødige kostbar behandling må ikke finne sted. Behandlingen bør baseres på gjensidig tillit og skal bygge på informert samtykke.

*Ninni Haug og Kirsten Halonen
NTFs råd for tannlegeetik*

Har du lastet ned appen?
Finnes i App Store og Google Play.
Navnet er Tannlegetidende